

İKV BİLGİ NOTU

AVRUPA MERKEZ BANKASININ AVRONUN ULUSLARARASI ROLÜ RAPORU

Hatice Fulya Topyıldız, İKV Uzman Yardımcısı

Avrupa Merkez Bankası (AMB), Haziran 2024'te avronun uluslararası rolü hakkında 23'üncü yıllık raporunu yayımladı¹. Rapor, avro alanı olmayan bölgelerin avro kullanımını ele alıyor. Raporda 2023 yılı jeopolitik gerilim, düşen enflasyon ve artan politika faizi yılı olarak nitelendiriliyor. Avro dışında Japon yeni, ABD doları ve Çin yuanı konusunda bazı tespitlere de yer veriliyor.

Raporda avronun uluslararası rolü dikkat çekilen birinci nokta olarak karşımıza çıkıyor. Buna göre 2023 yılında avronun uluslararası rolü stabil durumda. Dikkat çekici olan nokta ise avronun uluslararası rolünün son on yılda dayanıklılığının iyi olmasına rağmen, küresel çıktıdaki avro alanı payının düşüyor olması. Avro en önemli ikinci para birimi olmayı 2023 yılında korumaya devam ederken, küresel GSYH'deki satın alma gücü paritesinde avro alanı oranının 1999-2023 yılları arasında düştüğü görülüyor.

Küresel resmi rezervlerde avronun payı raporda önemi vurgulanan ikinci madde olarak öne çıkıyor. Küresel resmi rezervlerde avronun payı sabit döviz kurlarında 2023 yılında %1 puan düşerek %20'ye gerilemiş durumda. Buna karşın Japon yeni ve ABD dolarının paylarının arttığı görülüyor. Bu dört para birimi ile kıyaslandığı zaman en düşük pay Çin para birimi yuana ait. Doların küresel resmi rezervdeki payı yaklaşık %60 iken, avronun yaklaşık %20 olduğu dikkat çekiyor.

Raporda jeopolitik risklerin önemi vurgulanan bir başka nokta olarak dikkat çekiyor. Rapora göre jeopolitik risk önümüzdeki on yılda resmi rezerv yönetimi kararları için gittikçe önemli olacak. Nisan 2024 özel bir bankanın anketlerine atıf yapan rapor, küresel döviz rezervlerinin %61'ini oluşturan 91 merkez bankası incelendiğinde rezerv portföylerinin yönetimi konusunda kararları en çok etkileyen unsurun "jeopolitik yükseliş" olduğunu belirtiyor. 2021 yılında merkez bankalarının jeopolitiğin önümüzdeki beş ilâ on yıla kadar rezerv yönetiminde ana unsur olabileceğini kabul etme oranı yaklaşık %20 iken bu oran 2022 ve 2023 yılında %80'in üzerine çıkıyor. Aynı ankete göre merkez bankalarının %40'ı diğer para birimlerine kıyasla Çin yuanı varlıklarını önümüzdeki on yıl içinde artırmayı planlıyor.

Rapora göre merkez bankaları jeopolitik risklerden korunmak ve rezerv çeşitliliğini sağlayabilmek amacıyla altın birikimine 2023 yılında devam ediyor. Merkez bankalarının 2023 yılında 2022 yılında olduğu gibi tarihsel bir rekor kırarak çok yüksek miktarda altın satın aldığı görülüyor. 225 ton ile Çin'in en yüksek miktarda altın alan ülke olduğu, onu sırasıyla Polonya, Singapur ve Libya'nın takip ettiği dikkat çekiyor. En çok altın satan ülkenin ise Kazakistan olduğu raporda vurgulanırken, merkez bankalarının üçte birinin altın yatırımı yapma sebebinin jeopolitik risk olduğu ifade ediliyor.

¹ European Central Bank. "The International Role of the Euro", June 2024, <https://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/ire/ecb.ire202406~0b56ba4f71.en.pdf>.

Raporun hazırlandığı dönemdeki küresel ödemeler incelendiği zaman avronun rolünün stabil kaldığı, ancak aynı zamanda küresel ödeme sistemlerinin parçalanma riskinin halen var olduğunun altı çiziliyor. Bazı BRICS Plus ülkelerinin Rusya'ya yaptırım uygulayan ülkelerin para birimlerine alternatif yaratmak amacıyla sınır ötesi ödemeleri yapmak için kendi para birimlerini kullanmaya çalıştığı düşünülüyor. Ukrayna'yı işgal ettiğinden beri Rusya'nın dış ticaretini dolar ve avrodan bağımsız kılmak amacıyla BRICS Plus ülkeleri, Asya ve Ortadoğu ülkeleri ile özellikle petrol ticaretinde ulusal para birimlerini kullanmayı teşvik ettiği belirtiliyor. Çin ve Rusya'nın ticaret yaparken Çin yuanının kullanım oranının 2021-2023 yılları arasında yükseldiği de görülüyor.

Özet olarak AMB'nin avronun rolü üzerine yaptığı değerlendirmede avronun dünyadaki en önemli ikinci para birimi olmaya devam ettiği ifade ediliyor. Raporda uluslararası para birimlerinin kullanımında ciddi bir değişiklik olmadığı belirtilirken, ortaya çıkmaya başlayabilecek sorunlar için de dikkat edilmesi gerektiği vurgulanıyor. Altının rezerv para birimi olarak birikimindeki artışın önemini altı çiziliyor. Daha derin ekonomik ve finansal entegrasyonun sağlanması gerektiği böylece avronun dayanıklılığının artacağı ifade ediliyor.